

Valmis uus juhend laste ja noorte loomulikule, sobimatule ja lubamatule seksuaalkäitumisele reageerimiseks

26. ja 27. veebruaril toimus Tallinnas laste seksuaalse käitumise hindamise ja juhendamise meetodi „Lipusüsteem” tutvustus ja koolitajate koolitus.

Belgias seksuaaltervise kompetentsikeskuses Sensoa väljatöötatud tõendus põhine meetod (<https://flagsystem.org>) sisaldab nii laste seksuaalkäitumise hindamiskriteeriume kui ka eakohaseid seksuaalkäitumise arengutabeleid: mis on normaalne, mis on sobimatu ja mis on lubamatu käitumine ning seda mitte ainult laste, vaid ka laste ja täiskasvanute vahel. „Lipusüsteemis” on ka reageerimisjuhised juhiks, kui täiskasvanu märkab lastevahelist sobimatut või lubamatut seksuaalkäitumist.

Belgias väljatöötatud meetodit aitab rahvusvaheliselt levitada Hollandi seksuaaltervise kompetentsikeskus Rutgers. „Lipusüsteemi” juhendit on kohandatud Eesti oludele sobivaks.

Koolitajate koolituse viisid ellu juhendi autor **Erika Frans** (Sensoa) ja koolitaja **Maeva Bonjour** (Rutgers). Kahepäevasel koolitusel osalesid laste ja noortega töötavad spetsialistid hariduse, lastekaitse, spordi, noorsootöö, asendushoolduse jm valdkondadest.

„Lipusüsteemi” eesmärk on toetada 0 kuni 18-aastaste laste ja noorte seksuaalset arengut ja turvalisust. Täiskasvanutel on tihti raske lastega seksuaalkäitumisest rääkida. „Sageli täiskasvanud märkavad kohatut käitumist, kuid ei oska sellele reageerida. „Lipusüsteem” õpetab, et loomulikule käitumisele ei peagi reageerima, vaid võib positiivselt tunnustada. Kuid sobimatu käitumise korral tuleb täiskasvanul kõigepealt käitumine sõnastada, algatada asjaosalistega arutelu ning vajaduse korral käitumine lõpetada ja selgitada miks. Seejuures ei ole eesmärk last hukka mõista, vaid õpetada, milline käitumine on sobiv ja milline mitte,“ selgitas Tartu Ülikooli kliinikumi naistearst ja sotsiaalkindlustusameti seksuaalvägivalda kriisiabikeskuste teenuse ekspert **Kai Part**.

Metoodika kasutamise tulemusena suudavad lapsed ja noored enda eest seista. Nad oskavad hinnata, millal on seksuaalkäitumine sobilik ja millal mitte ning oskavad sel teemal suhelda ja kohaselt reageerida. Spetsialistid tunnevad, et suudavad paremini loomulikku seksuaalset arengut toetada ja sobimatut seksuaalkäitumist ohjata. Nad suudavad kohaselt hinnata laste ja noorte seksuaalkäitumist; teemat koostöös arutada ning vajaduse korral asjakohaselt reageerida. Valdkonna eest vastutajad saavad tagada, et seksuaaltervise edendamise ja lubamatu seksuaalkäitumise ennetamisega seotud abinõud on organisatsioonis jätkusuutlikud ning juhised mõistlikult kokku lepitud.

Lipusüsteemi rakendamist asendushoolduses, haridusasutustes ja muudes valdkondades on uuritud Genti Ülikoolis, Belgias. Uurimine näitas, et spetsialistid olid selle abil paremini valmis laste seksuaalkäitumist hindama ning sellest laste ja noortega rääkima. „Lipusüsteem“ aitab spetsialistidel toetada laste ja noorte eakohast ning turvalist seksuaalkäitumist.

Juhendi saavad kõik koolitustel osalevad spetsialistid. Juhendi väljaandmist ja koolituse toimumist Eestis toetavad sotsiaalkindlustusameti ohvriabi ja ennetusteenuste osakond, Tervise Arengu Instituut ja Tartu Ülikooli seksuaaltervise uuringute keskus.

Rohkem infot „Lipusüsteemi“ kohta leiab edaspidi aadressilt www.palunabi.ee

Lisainfo: sotsiaalkindlustusameti ohvriabi ja ennetusteenuste osakonna seksuaalvägivalda kriisiabikeskuste teenuse juht Keete Janter, keete.janter@sotsiaalkindlustusamet.ee.

Vaata ka dr Kai Parti intervjuud „Lipusüsteemi kohta“ Terevisioonis: <https://etv.err.ee/1057783/laste-ja-noorte-seksuaalkaitumine>